

Олена ЗІНЧЕНКО
ДВНЗ «Криворізький національний університет», Україна
Даріюш ПАВЛІШЧИ
м. Громадка, Польща,
Дмитро ЗІНЧЕНКО
Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського, Україна

АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НА ВСІХ РІВНЯХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В процесі реалізації державної економічної політики, спрямованої на розвиток провідних секторів економіки наразі існує значна кількість нагальних проблем, невирішених питань та резервів підвищення ефективності управління таким розвитком. Ситуація ускладнюється впливом геополітичної нестабільності як на стан економіки України в цілому, так і на розвиток її секторів, а також на розвиток кожного конкретного суб'єкта господарювання. Важливим важелем виходу із такої ситуації є активізація регіональної інноваційної політики, формування національної інноваційної системи на щабелях децентралізації економічного розвитку та виведення його векторів на рівень секторів економіки та на регіональний рівень. Такий підхід, впроваджений в систему управління підприємствами, сприятиме найбільш оптимальному використанню інноваційно-інвестиційного потенціалу на мікро- і мезорівнях, яке, в свою чергу, підвищить сукупний економічний потенціал на макрорівні.

Необхідність переносу акцентів в управлінні економікою на всіх її рівнях на інноваційний шлях розвитку є аксіоматичною. Висвітлення питань, пов'язаних з інноваційно-інвестиційною діяльністю здійснюється в працях багатьох економістів [1-8, 10, 11 та ін.]. З часів виникнення концепції сучасного економікс ці питання є одними з найбільш досліджуваних у економічній літературі, оскільки неодноразово доведено, що без інвестування, і зокрема, без інвестування в інновації, будь-який прогресивний розвиток є неможливим. В сучасних працях вітчизняних вчених окрім визначення сутності даних категорій, ролі в економічному розвитку, їх складових та класифікації, формування ефективних механізмів залучення інвестицій увага перенесена саме на аспекти, пов'язані з управлінням економічною діяльністю на інноваційних засадах, починаючи з загальноекономічного рівня і на всіх рівнях, зокрема на рівні кожного господарюючого суб'єкта.

Базовим у нашому дослідженні вважаємо тезу, наведену в монографії [6] щодо того, що «економічний розвиток регіону або галузі залежить від рівня економічного розвитку підприємств, які розташовані на території даного регіону або відносяться до відповідної галузі. Сукупний економічний розвиток регіонів так само як і економічний розвиток усіх галузей народного господарства, забезпечує економічний розвиток країни» [6, с.16].

У роботі [7] стверджується, що «основою складання інноваційної програми регіону повинні стати науково обґрунтовані стратегічні пріоритети його розвитку, а вивчення регіональних пріоритетів має здійснюватися за результатами ґрунтового маркетингового дослідження внутрішнього ринку інновацій... Процес формування регіональної інноваційної програми повинен полягати у виявленні сумісності інноваційних проектів, які представляють суб'єкти інноваційної діяльності, з тими цілями, досягнення яких буде сприяти стійкому соціально- економічному розвитку певного регіону» [7, с.101].

Важливість управління інноваціями на всіх рівнях, у тому числі на регіональному, підкреслюється також авторами монографії [8]: «Сучасна думка розглядає регіональну економіку, як систему, в якій розвиток відбувається за рахунок дифузії інновацій, прискорення розробки і впровадження, кількісного збільшення інновацій, підвищення інноваційного рівня, генерування видоутворюючих інновацій» [8, с.42].

Авторами дослідження [9] стверджується, що «форми власності, рівень розвитку виробничих та суспільних відносин суттєво змінилися у сучасній економіці, яка характеризується інноваційним шляхом розвитку. Співвідношення конкуренції та співробітництва в умовах переходу економіки на інноваційний шлях розвитку суттєво змінюється на користь людського, інтелектуального капіталу, формування економіки знань, інститутів та інституціонального постіндустріального суспільства [9, с.13].

Автор роботи [10] визначає, що «однією з основних причин низької інноваційної активності в промисловості виступає різке погіршення матеріально-фінансового стану традиційно інноваційного сектора економіки. Усе це нерозривно пов'язане з небезпечним падінням обсягів реальних вкладів інвестиційних ресурсів в інноваційні проекти [10, с 170].

Підходи до трактування сутності понять «інвестиції», «інвестиційні ресурси», «інвестиційна діяльність», «інноваційно- інвестиційна діяльність» не є однозначними. У Законі України «Про інвестиційну діяльність» [11] сутність інвестицій розкривається наступним чином: «Інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що

вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект» [11].

У роботі [2] стверджується, що «інвестиційні ресурси представляють собою всі види фінансових активів, що залучаються з метою вкладення в об'єкти інвестування». Крім того, наразі є достатньо поширеним у економічних дослідженнях підхід щодо визначення інвестиційних ресурсів у якості цінностей, що вкладаються з метою приросту доданої вартості. З нашої точки зору, удосконалене визначення інвестиційних ресурсів (на рівні функціонування підприємства) можна надати наступним чином. Інвестиційні ресурси представляють собою всі види цінностей, що вкладаються в об'єкти діяльності підприємства з метою зростання економічних результатів, а саме приросту прибутку, ринкової вартості підприємства та доходів його власників, а також підвищення конкурентоспроможності.

Сучасні міжнародні рейтинги позиціонують Україну за результатами 2016 року як інвестиційно непривабливу для закордонних інвесторів. Тому трансформація управлінських пріоритетів повинна здійснюватись в сторону вивчення можливостей мобілізації інвестиційних ресурсів, удосконалення механізму їх залучення та підвищення ефективності їх використання з метою сприяння конкурентоспроможного розвитку підприємства. Згідно аналітичних даних про стан України у 2016 році, відображених у Звіті про діяльність Співки економістів за 2016 рік [12] «ВВП України у 2016 році збільшився порівняно з 2015 роком на 2,3 %....Індекс промислової продукції за підсумками 2016 року склав 102,4%... [12, с.14]. У 2016 р. в економіку України іншими країнами інвестовано 4405,8 млн.дол. проти 3763,7 млн.дол.США у 2015р., прями інвестиції з України в економіку країн світу склали 20,7 млн.дол. США проти 27,9 млн.дол США у 2015 році. Інвесторами з країн ЄС вкладено 1972,0 млн.дол.США прямих інвестицій (з них 68% припадає на Кіпр, Велику Британію, Нідерланди та Австрію) [12,с.25-26]...За рейтингом Doing Business-17 Україна займає 80 місце. (А за оцінками експертів Світового банку один пункт в рейтингу Doing Business приносить державі інвестиції в обсязі близько 500- 600 млн.дол.США)» [12,с.33-34].

Отже, зростання рівня економічного розвитку країни в цілому і кожного суб'єкта підприємницької діяльності зокрема має послужити засадами зростання інвестиційної привабливості вітчизняної економіки.

Як було доведено вище, активізація інвестиційно - інноваційної

діяльності має стати запорукою економічного зростання. Це підтверджують багато економічних теорій, розбіжності полягають тільки у тому, які за формою власності інвестиції мають відігравати основну роль у виведенні економіки з кризи. Можливість залучати інвестиції з різних джерел дає змогу підприємству відносно вільно маневрувати структурою цих ресурсів, вибираючи оптимальні їхні комбінації з метою підвищення конкурентоспроможності. З цього приводу в роботі [9] визначено, що «у сучасній економіці суттєво змінились форми власності, капіталу. В розвинутих країнах у зв'язку з посиленням концентрації виробництва економіка має тенденцію до соціалізації. Базовою формою власності стає приватна, групова персоніфікована та державна. Індивідуальна приватна власність притаманна малому бізнесу, де господарює конкуренція [9, с.7]. А отже, з нашої точки зору, питання збільшення інвестицій для кожного конкретного підприємства дотоді залишатиметься невирішеним, допоки його власники не матимуть обґрунтованих доказів того, що саме дані конкретні інвестиційні проекти призведуть до зростання економічної ефективності та ринкової вартості підприємства, а також до підвищення рівня доходів самих власників. А отже, ТОП-менеджменту підприємства необхідно сформувати відповідний науково опрацьований інструментарій щодо: 1) обґрунтування доцільності інвестицій для підвищення рівня економічного розвитку підприємства; 2) формування та використання дієвого механізму залучення та використання інвестицій; 3) організації безперервного контролю за цим процесом на всіх етапах його здійснення з метою своєчасного реагування на будь-які відхилення. Крім того, загальновідомо, що лише інвестиції інноваційного спрямування сприятимуть досягненню необхідних власникам результатів, оскільки нами у попередніх дослідженнях аргументовано доведено пряму кореляцію зростання вкладень в інновації – зростання якості прибутку – підвищення економічної ефективності – збільшення ринкової вартості підприємства – підвищення доходів власників.

Крім того, найважливішим постулатом є те, що вирішення проблеми активізації економічного розвитку та інноваційно-інвестиційної діяльності знаходиться в межах компетенції держави та її регіональних інституцій. З приводу важливості інституціонального управління економічним розвитком професор Ткач А. у своїй роботі [13] пише: «В умовах існування значних негативних синергетичних ефектів взаємодії крупного бізнесу, тіньового сектора й держави в інституційній структурі, що склалася в перехідній економіці з урахуванням структурно- системної

інституціоналізації національної економіки держава повинна взяти на себе функції її регулювання» [13, с.11]

Автори монографії [8, с.26] також стверджують: «Реалізація тієї чи іншої моделі інноваційного розвитку економіки регіону вимагає більш широкого погляду на проблему, оскільки не всі проблеми можуть бути вирішені на рівні регіону. Окремі міжгалузеві виробничі комплекси розповсюджують свій вплив за межі регіону, а отже необхідне створення інноваційної структури на державному рівні, що комплексно здійснюватиме стимулювання інноваційного розвитку регіонів і забезпечить узгодження їх інтересів»[8]. Повністю погоджуючись з даною думкою, ми хотіли б доповнити твердження авторів. А отже, інноваційні структури, що створюються державою, з нашої точки зору, повинні враховувати інтереси в першу чергу конкретних підприємств- суб'єктів інноваційної діяльності, і вже потім – як наслідок - на засадах досягнення комплексного синергетичного ефекту – інтересів регіонів. Оскільки питання про доцільність інвестування коштів в інноваційні процеси в сучасних умовах вирішується власниками підприємств – за рахунок внутрішніх джерел, зовнішнє інвестування (як державою, так і регіональними інституціями) наразі практично відсутнє. Тому необхідно створити такі механізми, які б зацікавили потенційних інвесторів на рівні конкретних господарюючих суб'єктів, конкретних інноваційних проектів.

Що стосується економічного обґрунтування доцільності інвестицій та розробки відповідних моделей вітчизняними вченими пропонується значна кількість підходів до вирішення цих питань: як за рахунок розробки оптимізаційних, інтегрованих, детермінованих, так і імітаційних моделей оцінювання ефективності інноваційних проектів. Нам більше імponує для даної мети використання нечітко-множинної моделі. Для удосконалення оцінювання зміни рівня конкурентоспроможного економічного розвитку підприємства після впровадження інвестиційних проектів існує значна кількість загальновідомих методик. Ми пропонуємо інтерпретувати з цією метою золоте правило економіки, узагальнити системи оцінки розвитку підприємства, сформувавши єдину систему оцінки фінансово-економічного розвитку підприємства шляхом удосконалення та симбіозу золотого економічного правила та золотого правила економіки, а також врахувати конгруентність термінів та перенести акценти на досягнення фінансових інтересів власників. При цьому повинні дотримуватись умова ліквідності балансу, умова узгодженості строків, нарощення економічного потенціалу і масштабів діяльності підприємства, необхідність забезпечення підвищення

ефективності використання всіх наявних ресурсів підприємства, відносно зниження витрат виробництва і обігу (за рахунок того, що прибуток підприємства зростає швидше від обсягу реалізації продукції і сукупного капіталу). На наш погляд, таке правило повинно охоплювати також економічні інтереси власників підприємства (щодо зростання їх особистих доходів і ринкової вартості підприємства), кінцеву мету й умови якісного стратегічного і тактичного його розвитку. Стратегія якісного економічного розвитку підприємства полягає в тому, щоб максимізувати ці величини для власників, а тактика – щоб зберегти необхідне співвідношення між прибутком, виторгом і сумою активів в поточній діяльності підприємства.

Таким чином, запропоновані в роботі підходи щодо удосконалення трактування сутності інвестиційних ресурсів, а також удосконалений механізм вимірювання результатів розвитку підприємства покликані сприяти підвищенню його конкурентоспроможності.

Бібліографія

1. Амоша О.І. Активізація інноваційної діяльності: організаційно-правове та соціально-економічне забезпечення / О. І. Амоша, В. П. Антонюк, А. Ш. Землянкін та ін.; Ін-т економіки промисловості НАН України. Донецьк, 2007. - 328 с.

2. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: учебный курс. /И.А.Бланк. -К.:Эльга, Ника-центр, 2001. – 448 с.

3. Турило А. А. Основи управління інноваційним розвитком підприємства: монографія. / А.А.Турило - Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2017. 307 с.

4. Логутова Т. Г. Организационно-экономический механизм государственного управления инновационным развитием региона: монография. / Т.Г.Логутова. - Мариуполь: Приазов. гос. техн. ун-т, 2006. 226 с.

5. Економічний розвиток структурних підрозділів підприємства: оцінка, механізм, мотивація: монографія / А. М. Турило, А. А. Турило, Н. В. Романченко, С. В. Святенко. Кривий Ріг: Етюд-Сервіс, 2009. 156 с.

6. Янченко З.Б. Ефективне управління інноваційною діяльністю (регіональний аспект). – З.Б.Янченко. //Інноваційна економіка . – Тернопіль. – 2017. - №3-4- С.100-104.

7. Іртищева І.О. Інноваційний розвиток сільських територій: адаптація міжнародного досвіду в національних реаліях: монографія / І.О.Іртищева, А.Я. Сохнич. – Миколаїв:Іліон, 2012. – 176с.

8. Брюховецкая Н.Е. Конкуренция и соревнование в условиях

инновационного развития предприятий /Н.Е. Брюховецкая, И.П.Булеев//
Вісник економічної науки України. -№1. -2017.-С.7-15.

9. Редько Л. Розробка методики управління фінансовими ресурсами для забезпечення інноваційної діяльності машинобудівних підприємств /Л.Редько. – Інституціональний вектор економічного розвитку.- Вип.2. –Мелітополь: Вид-во КПУ, 2009.- С.168-178

10. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://uazakon.ru/ukr/ukr-zakon-ob-investitsionnoy-deyatelnosti.html>

11. Звіт про діяльність Спілки економістів України за 2016 рік. / За заг.ред. Оскольського. – К., Спілка економістів України. - 2017. – 270 с.

12. Ткач А. Інституціоналізація економіки- синергетичний парадокс /А.Ткач. – Інституціональний вектор економічного розвитку.- Вип.2. – Мелітополь: Вид-во КПУ, 2009.- С.7-12

Іраїда ЗАЙЦЕВА

Український державний університет залізничного транспорту, Україна

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ

У світовій практиці перші спроби держрегулювання криптовалют почалися п'ять років тому, і піонером в цьому напрямку став Європейський Союз - в 2012-му ЄЦБ визнав біткоіни конвертованою децентралізованою віртуальною валютою. Поки не всі держави світу визначилися з правовим статусом, і не всі серед тих, хто вже визначився, відносяться до криптовалют позитивно. Основна законодавча активність почалася в 2014 році, і з кожним роком набирає обертів. На даний час паралельно з Україною в Росії обговорюються питання з регулювання ринку криптовалют.

У лютому поточного року юристи Axon Partners і криптовалютна консалтингова компанія ForkLog Research опублікували власний великий незалежний звіт про статус криптовалютного бізнесу в світі в найбільш сприятливих для нього юрисдикціях – "Правове регулювання криптовалютного бізнесу". Згідно з даними звіту, з точки зору закону і ведення бізнесу сприятливі умови для розвитку криптовалют в Австралії, Великобританії, США, Канаді та Японії. В Австралії з 2015 року криптовалюти не є фінансовим продуктом, при цьому всі операції з ними, крім інвестицій, оподатковуються. Схожа ситуація в Сінгапурі, де